

วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาค้นคว้า

(๒)

รศ. วิมล คำศรี

คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

๓. วรรณกรรมพุทธศาสนาปริทัศน์ : กรณีศึกษาค้นคว้า

เพื่อให้ผู้ศึกษาได้สัมผัสกับวรรณกรรม
พุทธศาสนา ซึ่งแพร่หลายอยู่ในภูมิภาคทักษิณ จึง
ขอยก ตัวอย่างวรรณกรรมบางเรื่องมาแนะนำแต่
พอสังเขป (ต่อจากฉบับที่แล้ว) ดังนี้

๓.๕ กายนคร

ต้นสมุดกายนครเป็นหนังสือบุคขาว พื้น
ของหน้าหนังสือเป็นสีขาว และตัวหนังสือที่ใช้
เขียนเป็นสีดำ ขนาดของหนังสือใช้ขนาดกลาง คือ
มีความยาว ๓๘ เซนติเมตร กว้าง ๑๑.๕ เซนติเมตร
และหนา ๓ เซนติเมตร เป็นขนาดของหนังสือบุค
ที่ใช้บันทึกวรรณกรรมท้องถิ่นโดยทั่วไป สภาพ
ของหนังสือยังสมบูรณ์ทุกประการ กล่าวคือตัว
เขียนยังไม่ลบเลือน ปกหนังสือทั้งสองด้าน คือ
ด้านหน้าด้านและด้านหลังยังไม่ฉีกขาดแต่
ประการใด แสดงให้เห็นถึงการเอาใจใส่และการ
เก็บรักษาอย่างดีของเจ้าของเดิมอย่างเห็นได้ชัด

ในหน้าด้านของหนังสืออันเป็นใบรองปก
มีข้อความซึ่งเขียนด้วยตัวอักษรขอม ว่าน โมตัสสะ
ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสสะ แล้วบอกชื่อ

เรื่องว่า “ตนขมุดหนังสือกาย ณ ครแลทาน” ต่อจากนั้นหน้าถัดไปก็เริ่มเนื้อเรื่องโดยเริ่มด้วยบทนมัสการพระรัตนตรัย อันเป็นธรรมเนียมนิยมในการแต่งวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชโดยทั่วไป และในหน้าปลายหลังจากจบเรื่องแล้ว ได้เขียนบอกไว้ว่า “เขียนจบ ณ วัน ๒+๘ ค่ำปี กุนนรภักดีเอกกสกลเพลายาสีโถมเสสรฤฎุคิมหรรษ์พุทศักกราชลัวงแล้วไค ๒๔๔๒ พรรษา ขอให้อายุวันณะสุขะ ละนะบั้งจะโยโหดุ”

วรรณกรรมเรื่องนี้จัดเป็นวรรณกรรมพุทธศาสนาที่มุ่งสั่งสอนธรรมะโดยตรง จึงเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ใฝ่ใจศึกษาและปฏิบัติธรรมะ จะอ่านเล่นสนุก ๆ อย่างนิทานประโลมโลกไม่ได้ ต้องอ่านไปใคร่ครวญไปพิจารณาไป จึงจะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง เนื้อเรื่องอาจจะยากต่อการเข้าใจสำหรับผู้ไม่ใฝ่ใจธรรมะหรือผู้ที่สนใจเพียงครั้ง ๆ กลาง แต่ไม่ได้ยากเกินไปสำหรับผู้สนใจอย่างจริงจัง หรือผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ทางข้อธรรมะต่าง ๆ มาบ้างแล้ว หากได้อ่านไปเปรียบเทียบกับก็อาจจะอ่านไปจนจบโดยไม่รู้ตัวก็ได้ ยิ่งถ้าได้อ่านออกเสียงดัง ๆ ตามสำเนียงภาษาถิ่นได้ด้วยแล้วก็จะให้ทั้งรสคำและรสความแก่ผู้ศึกษาไม่น้อย (ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, ๒๕๒๓)

๓.๖ พระยาฉัททันต์

“พระยาฉัททันต์” เป็นวรรณกรรมนิทานศาสนาจากนิบาตชาดก ที่นำเอาเรื่องราวในชาดก เมื่อครั้งพระพุทธองค์เสวยพระชาติเป็นพญาช้าง ชื่อ “พญาฉัททันต์” หรือ “พระยาฉัททันต์” มาแต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ได้แก่ กาพย์ยานี กาพย์ฉับบั้งและกาพย์สุรางคนางค์(หรือราบ) โดยเฉพาะราบนั้น นับเป็นคำประพันธ์ที่กวีภาคใต้นิยมแต่งมากที่สุด เพราะมีวรรคละ ๔ คำ เมื่อ

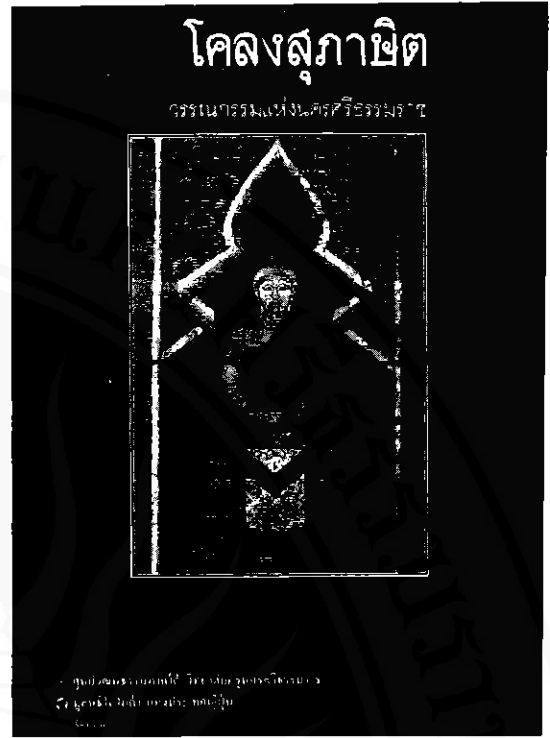
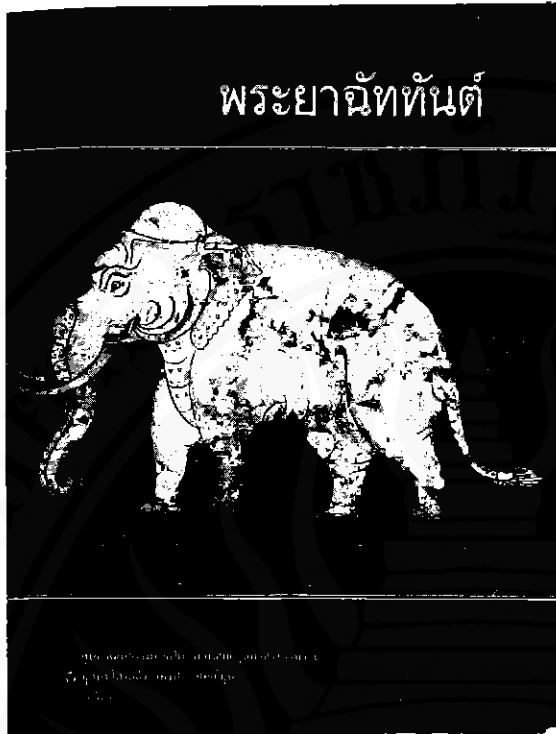
ใช้สวดอ่านก็มีท่วงทำนองราบเรียบ สม่่าเสมอ จังหวะกระชับเร้าใจผู้ฟัง

สาระสำคัญของเรื่องพระยาฉัททันต์ คือความมีน้ำใจเสียสละอันยิ่งใหญ่ของพญาช้างเชือกหนึ่งแห่งป่าหิมพานต์ คือ “พระยาฉัททันต์” ที่ยอมให้พรานใจโหดชื่อ “โสอูดร” เลื่อยเอาอันโอฬารทั้งสองของตน ไปถวายแด่นางจุลสุภัทราธิดาของพระเจ้าพรหมทัต จนในที่สุดพระยาฉัททันต์ขาดใจตายเพราะความเจ็บปวดครวคร่าแสนสาหัส การที่นางจุลสุภัทราพยายามจะเรียกร้องเอาของพระยาฉัททันต์ให้จงได้นั้น ก็เพราะความผูกพยาบาทเคียดแค้นและจองเวรต่อพระยาฉัททันต์ที่มีมาแต่ในชาติปางก่อน แต่เมื่อได้งามสมประสงค์แล้ว ตนเองก็มีได้รับประโยชน์โภชนอันใดเลย และซำก็ถึงแก่ชีวิตเพราะความเศร้าโศกเสียใจอีกด้วย (ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, ๒๕๒๓)

๓.๗ พระรถ-เมรี

เรื่องพระรถเมรีเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีเนื้อเรื่องคล้ายคลึงกับรถเสนชาดกซึ่งเป็นชาดกเรื่องหนึ่งในปัญญาสาชดก ปัญญาสาชดกเป็นชาดกที่พระภิกษุชาวเชียงใหม่ได้เรียบเรียงขึ้นจากนิทานพื้นเมืองจำนวน ๖๑ เรื่อง เขียนเป็นภาษามคธ โดยเลียนแบบลีลาการประพันธ์ของอรธกถาชาดก สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงแสดงความคิดเห็นไว้ว่า ปัญญาสาชดกเป็นหนังสือที่แต่งขึ้นระหว่าง พ.ศ. ๒๐๐๐ - ๒๑๐๐

แนวความคิดของเรื่องนี้เป็นการแสดงให้เห็นกฎแห่งกรรมตามหลักพระพุทธศาสนา คือแสดงให้เห็นถึงผลของการประกอบกรรมดีกรรมชั่ว และแสดงให้เห็นถึงอนิสงส์ของการให้ทาน การกตัญญูทเวที่ ฯลฯ จึงเป็นวรรณกรรมที่แทรกคติธรรมคำสอนไว้อย่างแนบเนียน นับได้ว่าเป็น

ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตแก่ผู้ศึกษาได้อย่างดี (ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้วิทยาลัยครุศรีธรรมราช, ๒๕๒๒.)

๓.๘ โคลงสุภายิต

โคลงสุภายิตเรื่องนี้ได้คัดลอกจากต้นฉบับหนังสือบุคขาวซึ่งเป็นสมบัติของวัดเทพพนมเขียด ตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ แม้จะสืบค้นทั้งจากปากคำผู้เก็บรักษา และจากลายลักษณ์อักษรในเล่ม ก็ไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ใดแต่งหรือคัดลอกในสมัยใด เมื่อพิจารณารูปพยัญชนะ สระวรรณยุกต์และเครื่องหมาย รวมทั้งวงศัพทที่ใช้สันนิษฐานว่า น่าจะแต่งในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เป็นอย่างน้อย

สาระสำคัญของโคลงสุภายิตนี้ มุ่งสอนให้คนเข้าใจถึงธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัว ชี้ให้เห็นคุณค่าความดีละเว้นความชั่วตามแนวพุทธปรัชญา และความเชื่อพื้นฐานของท้องถิ่น เพื่อให้ครองตนอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

โคลงมากบทยมีการใช้คำและความคล้ายคลึงหรือเหมือนกับ ประชุมโคลงโลกนิติ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ทรงชำระ ทำให้มองเห็นว่าวรรณกรรมทั้งสองฉบับนี้น่าจะมีส่วนสัมพันธ์หรือได้รับอิทธิพลต่อกันไม่น้อย (ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้วิทยาลัยครุศรีธรรมราช, ๒๕๒๑)

๓.๙ วรรณกรรมใบเขียนซี

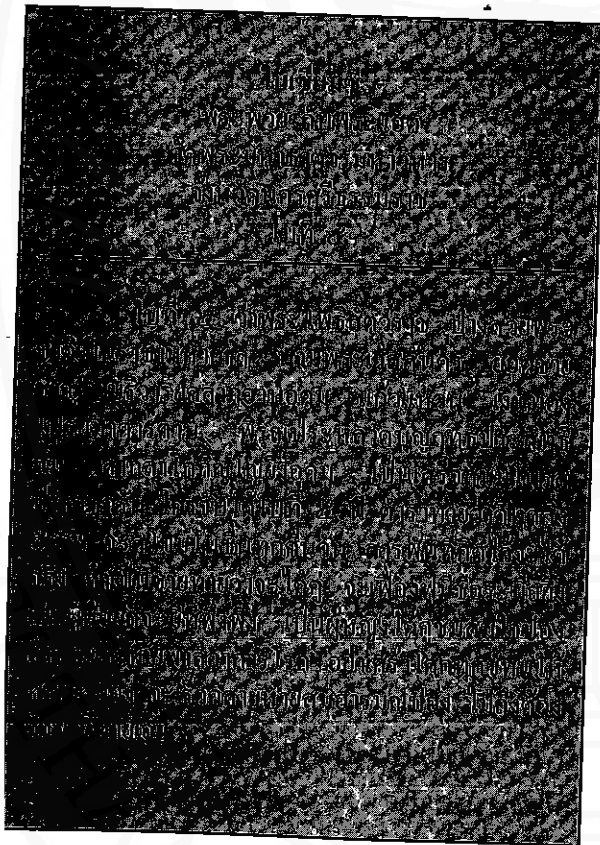
วรรณกรรมใบเขียนซีเกิดขึ้นในประเทศจีนมาแล้วไม่น้อยกว่าพันปี คือ ในสมัยราชวงศ์ซ้อง แต่แพร่เข้ามาในประเทศไทยในช่วงระยะสมัยใดยังไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด และคงมีขึ้นในศาลเจ้าจีนก่อน เพราะใบเขียนซีเป็นภาษาจีนและใช้อักษรจีน มิได้แปลเป็นภาษาไทย ซึ่งขณะนี้ก็ยังเห็นศาลเจ้าจีนบางแห่งมีใบเขียนซีเป็นภาษาจีนล้วน ๆ

ใบเขียนซีเพิ่งได้รับการแปลเป็นภาษาไทยเมื่อไม่นานมานี้ เท่าที่ปรากฏหลักฐานที่วัดกัลยาณมิตร(ฝั่งธนบุรี) ทราบว่านายเปลี่ยน แซ่ซ้อง (หรือส่อง) เป็นคนแรกที่แปลใบเขียนซีภาษา

จีนเป็นภาษาไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โรงพิมพ์ในกรุงเทพฯ ช่วง
นั้นได้นำต้นฉบับจากศาลเจ้าต่าง ๆ มาพิมพ์และ
เผยแพร่ไปทั่วประเทศ บรรดาศาลเจ้าหรือสถาน
ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ นิยมจัดให้มีตัวเขียนซีและใบ
เขียนซีเอาไว้ให้ประชาชนที่มาสักการบูชาสิ่งศักดิ์
สิทธิ์ได้มีโอกาสเสี่ยงทายใบเขียนซีด้วย

จากการวิเคราะห์ที่ได้พบว่าวรรณกรรมใบ
เขียนซีแต่ละแห่งหรือแต่ละสถานศักดิ์สิทธิ์ ล้วน
ร้อยกรองเป็นกลอนสุภาพเกือบทั้งหมด มีสัมผัส
ถูกต้องไพเราะ มีเนื้อหาที่ประกอบด้วย คำ
ทำนาย คำชี้แนะ คำเตือน และคำสั่งสอนเชิง
พุทธปรัชญา

ตัวอย่างวรรณกรรมใบเขียนซี

๑๓๑
(วิมล คำศรี, ๒๕๔๑)

นอกจากวรรณกรรมลายลักษณ์แล้วยังมี
วรรณกรรมมุขปาฐะอีกหลายประเภท ซึ่งมี
สารัตถะเกี่ยวกับพุทธศาสนา สร้างเสริมให้พุทธศ
าสนิกชนมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาทั้ง
พุทธานุภาพและธรรมานุภาพระดับชาวบ้าน ตัว
อย่างเช่น

๑.๑๐ บทหนึ่งตะลุง

...อ...ลูกจะตั้งนโมขึ้นสามจบนบศึระ
ขอไหว้พระรัตนังนั่นคือแก้วทั้งสาม
เป็นประทีปสี่ช่วงเด่นดวงงาม
ส่องนิคามรุ่งโรจน์โชตนา
ลี้ที่หนึ่งนั่นหรือคือพระพุทธ
เราควรพึงบูชาผู้สัจดีดัดตนหา
ในเมื่อพระองค์ผู้แจ้งประจักษ์ตา
ห้ามโลกามุ่งโลกุตรสุดสบาย
จัดเข้าในมณีดวงที่หนึ่ง
กระผมจึงน้อมหัตถ์นั้งนมัสสววย
ส่งสืไสเสริมสรรรค์พรณราย
หญิงและชายท่านทั่วหน้าบูชาคุณ
ลี้ที่สองคือ พระธรรมท่านเป็นผู้นำตรัส
ได้หลักลัดจากชั่วที่มีวามุน
ใครนับถือธรรมะไว้จะได้บุญ
มาคำจุนกายคนผู้นั้นจะพ้นภัย
จัดเข้าในมณีดวงที่สอง
ส่งสืส่งให้ประชามนุษย์เราได้อาศัย
ลี้ที่สามคือ พระสงฆ์ท่านผู้ทรงซึ่งวินัย
ฝึกจิตใจตามระเบียบเรียบร้อยดี
ท่านเป็นผู้รู้หลักทางมรรคผล
บำรุงตนเสียให้ปราศจากธาตุสี่
มีเท่านั้นท่านยังสอนให้ชนนิกกรทำความดี
ได้แนะชี้นำหมู่ชนให้เดินไปตามหนทาง
ท่านสงบใจกายคลายจากทุกข์
มีความสุขส่อแสงงได้นำเอาแสงสว่าง

บำบัดทุกข์ที่โง่เงาซึ่งเบาบาง
บำรุงสร้างสันติสุขเอาไว้กับบุคคล
(หนังสือสั้นๆ โจนเมธากุล)

๓.๑๑ บทโนรา (วิมล คำศรี, ๒๕๔๐)

บทโนราบูชาพระบรมธาตุ
ส่งเสริมพุทธศาสนาศรัทธา

ผันหน้าไปบูรพา
นั่งวันทาพระบรมธาตุ
เมืองนี้เมืองนคร
คอนศรีธรรมราช
มีพระธาตุอยู่กลางเมือง
ยอดเขยยอดสุดมีแก้ว
ดูพรายแพรวเหลือมเหลือง
สีสนับรรเทือง
มีบัวคว่ำบัวหงาย
ถัดมาพระเวียง
ยื่นเคียงเรียงราย
คอยแลไปข้างใต้
แลเห็นทองเป็นปล้องใหญ่
ลวดทองมากรองเข้าด้วยแหวน
ผูกไว้เรียงรายไป
ล้วนเป็นของแต่ไหน
วงมันใหญ่พื้นประมาณ
อีกชั้นหนึ่งเล่า
มีพระปฏิภาณ
สถิตอยู่ทั้งสี่ด้าน
บนคอหอรระฆัง
ยังมีหลุมใส่เงินใส่ทอง
ใส่ข้าวของอนันต์
ที่ตรงบนคอหอรระฆัง
นับด้วยถั่งนับด้วยเกวียน
มีกำแพงแก้วมีฉัตร
พระพายพัดวนเวียน

ฝีมือแนบเนียน
หุ้มแต่ทองคู่มองเห็น
มีกำแพงแก้วมีฉัตร
พระพายพัดสะเอิ้น
เสียงดังจิ้งจิ่ง นิ่งนึ่ง เน้นเน้น
ฟังสาจริญใจแรง
ที่ทางขึ้นลงมีพระม้า
ทวารเปิดไว้แจ้ง
กลัวผู้ร้ายจะปลอมแปลง
ล็อกเงินล็อกทองของข้างบน
มียักษ์วิรุฬหกวิรุฬปัก
พงศ์พยัคฆ์มีภาพยนตร์
สถิตข้างละคน
มีรูปครุฑขุดนาคา
ทำปึกษาเหมมหงส์
มีสีสนับรรอง
เราแลเห็นเหมือนเป็นจริง
พระองค์ขึ้นทรงม้า
นี่สมมุติพิมพ์พระยาหญิง
โอรสแอบอิง
บรรทมนิ่งในสถาน
พระองค์ทรงตัดขาด
ไม่หวั่นหวาดในปวงมาร
ค้อยหนีจากปราสาทราชฐาน
พระภูบาลบรรพชา
(บทโนราของเก่า)

๓.๑๒ บทเพลงบอก

บทเพลงบอกเล่าเรื่อง พระบรมธาตุเจดีย์
เมืองนครศรีธรรมราชส่งเสริมพุทธศาสนาศรัทธา
ทะเลรอบเป็นขอบวง
เดิมเป็นแดนดงวานวัน
มีเรื่องสำคัญข้าจะเล่า
ให้ท่านได้เข้าใจ

มีพี่น้องสองรา
 ท่านได้นำพวงศัพระบรมธาตุ
 มาถึงหาดทรายแก้ว
 แดนนี้ที่แวงใส
 แล้วฝังไว้ในหาดทรายกรวด
 แสงนั้นพุ่งพรวดขึ้นไป
 สว่างใสดุจสกา
 แคนด้าวโพยมบน
 ยังมีพระอรหันต์
 ให้อุบัติพลันรุ่งดั่งแสงโสม
 ท่านเหาะผ่านลอยโคม
 พื้นโพยมมา
 หยดลงไหว้พระทันตธาตุ
 ที่หาดทรายอ่อน
 ทั้งสองกรมคะเน
 ตั้งขึ้นเหนือเกศา
 ครั้งนั้นแหละเขวเรศ
 นางค้อยสังกตแลมา
 นางหมชาลานารี
 แสนจะดีใจ
 พร้อมทั้งพระทนต์มาร
 มานั่งกราบกรานขอไหว้
 จึงอภิปรายทุกข์เชื้อ
 ท่านได้เป็นไทร
 ข้าพเจ้าไม่รู้จัก
 สุดที่จะทักกล่าวไป
 ท่านเป็นอะไรอย่าหลอก
 ขอเชิญได้บอกมา
 ส่วนพระอรหันต์
 จึงรำพันเล่าจบ
 เป็นขีณาสพจงแจ้ง
 วันนี้แสวงหา
 เป็นบุตรของพระตถาคต
 เล่าให้หมดที่มีมา

พอเห็นว่ามีพระธาตุ
 สุดแสนสวาทเกิน
 จึงลงมานมัสการ
 ยังที่สถานที่นี้
 แสนเปรมปรีดีทุกอย่าง
 ไม่มีจะห่างเหิน
 จะบอกเจ้าผู้ประเสริฐ
 เจ้าจงจะเพลิดจะเพลิน
 จงจำเรียววัฒนา
 ตลอดกายหน้าไป
 สถานที่นี้ภายภาคหน้า
 จะมีพาราโอภาส
 ชื่อนครศรีธรรมราช
 ตัวเจ้าอย่าหวาดไหว
 มีกษัตริย์จากลงกา
 สถาปนาขึ้นไป
 จงตั้งใจทำความดี
 ภายหน้าจะมีแวง
 ครั้นต่อไปในภาคหน้า
 เจ้ากลับจากลังกาเวศน์
 จงบอกเหตุล้นนา
 เอาไว้เป็นเถาเถว
 จะมีกษัตริย์จากหงสา
 ท่านผู้มีปรีชาวิเวกแวง
 ศรัทธาแล้วล้ำแลเลิศ
 เป็นผู้ประเสริฐชน
 จะมาสร้างองค์พระบรมธาตุ
 ที่บนชายหาดแห่งนี้
 ดูโสภีสิ่งบังเกิด
 เป็นที่ประเสริฐผล
 พระยาศรีธรรมมาโสกราช
 จำหยุดเบื่องบาทบุคคล
 พอสิ้นอุบลเดรา
 เสด็จกลางจร

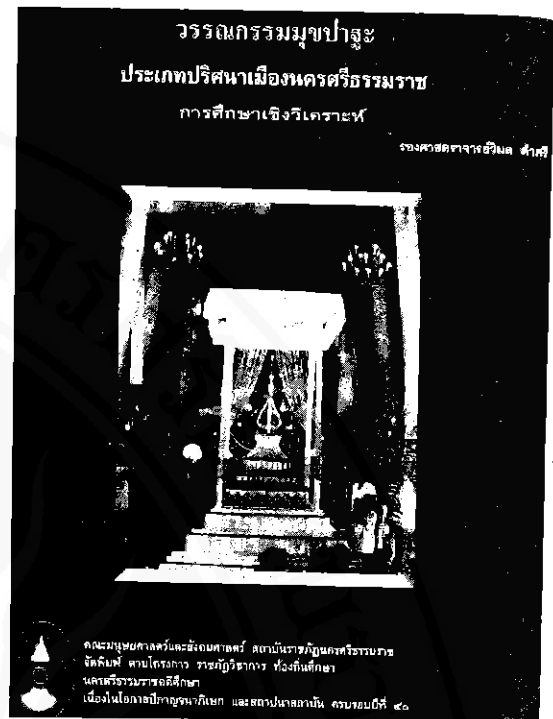
เหมชาติทณกุมารเสด็จถึงลังกา
 แล้วหวนกลับหลังมา
 เหมือนอนุศาสน์ของท่าน
 ที่เป็นอาจารย์สอน
 นางเจ้าฝั่งธาตุที่หาดทรายแก้ว
 ฝั่งแล้วในดินคอน
 ดวงสมรگانดา
 สุดสิ้นชีวลัย

ครานั้นพระยาศรีธรรมโศกราช
 ค่อยลินลาศจากที่
 หงสาวดินคโร
 แคนด้าวอันโตใหญ่
 กับบาคูอีกสี่คน
 จะบอกยุบลให้เข้าใจ
 รีบครรรไลลงนาวา
 จากหงสาวดี
 ได้มาก่อพระบรมธาตุ
 เอาไว้ที่หาดทรายนั้น
 เป็นที่สำคัญอำเภอ
 ดั่งเมืองท้าวโกสีย์
 แล้วให้มีการงานฉลอง
 พอเป็นทำนองที่มี
 ทั้งมโหรีขับขาน
 เข้ามาประสานเพลง
 ดั่งฉื่อนครศรีธรรมราช
 ท่านประกาศชื่อไว้
 แสนเจดิกฉายไพเราะ
 ชื่อเสียงกะเหมาะเหมง
 วัดโดยสูงสามสิบเจ็ดวา
 องค์พระธาตุน่ายำเียง
 เป็นที่เกรงพระบารมี
 สุขแสนทวีในดวงแด
 ให้สมโภชอยู่เจ็ดวัน
 มีเล่นกันต่างต่าง

มีสิ่งบันเทิงทุกอย่าง
 ต่างคนไม่ห่างแห
 หนึ่งโนราก์มี
 ทำเพลงปี่ทำเสียงแตร
 สนุกแลล้ำเลิศ
 เมืองเราประเสริฐครัน
 (เพลงบอกเนตร ชลารัตน์)

พัฒนาคน—ด้วยพุทธธรรม

เราเกิดมาอาศัยอยู่ในโลก
 นับว่าโชคแสนดี
 เพราะโลกเรานี้รุ่งเรือง
 เหมือนไม้ไข่เมืองคอน
 สวยงามตึกบ้านช่อง
 ตึกสูงละล่องระฟ้า
 สวยงามเสื้อผ้าสมบูรณ์
 อาหารก็พูนผล
 มากด้วยรถราจราจร
 เครื่องบินก็ว่อนอยู่เบื้องบน
 ประชาชนสวยเก๋
 เสพสุขเหมือนเทวา
 แต่ภายในจิตในมนุษย์
 มันกลับเสื่อมทรุดโทรมทราม
 ข้างนอกสวยงามข้างในทุเรศ
 พอกด้วยกิเลสหนา
 เห็นแต่ส่วนตัวไม่กลัวบาป
 ละโมบโลภลากามา
 รัษาพยาบาล
 ฆ่ากันไม่ขาดวัน
 จึงร้อนเหมือนไฟประลัยโลก
 สายเลือดไหลโชกขโลมดิน
 สังคมสิ้นสุขสันติ
 จนแทบไม่มีขวัญ

เพราะเดินหลงทางจึงสร้างทุกข์
เห็นแต่ความสุขส่วนตัวกัน
เพราะลืมสร้างสรรค้ลึ้มศึกษา
ลึ้มพัฒนาคน

พระพุทธองค์ทรงสอน
ให้เวไนยนิกรศึกษา
อบรมกายวาจาและจิตใจ
ให้เลิศวิไลผล

อบรมกายให้สุจริต
เลิกล้างความคิดเป็นพาลชน
ทั้งไม่ฆ่าคนไม่ฆ่าสัตว์
ให้เขาวีบัติไป

ทั้งไม่ลักทรัพย์อภัยศ
ทั้งไม่ผิดกฎหมายกิจ
ผิดถูกผิดเมียแล้ว
เป็นเรื่องที่เหลวไหล

อบรมวาจาอย่าพูดปด
คำหยาบก็ต้องงดโดยไว
พูดส่อเสียดให้เขาแตกกัน
เป็นคำที่อันตราย

เอาคำเพื่อเชื่อมมาเจรจา
มันเสียเวลาไร้ผล
ทั้งให้โทษตนให้โทษท่าน
เราควรประมาธหมาย

อบรมใจให้ไกลโทษ
โทษสะกริวโครชอย่ากล้ากราบ
ความมงมายโมหะ
เราควรจะละวาง

การเช่นฆ่าพยาบาท
เป็นเรื่องร้ายกาจกิเลส
เป็นสาเหตุความเดือดร้อน
พระสอนให้สะสาง

ตามโอวาทประสาธสอน
ละชั่วบาปบพทธรให้เบาจาง
แล้วหันมาสร้างกรรมดี
ให้เป็นศรีแก่สังคม

ควรชำระสะสางจิต
ล้างทุจริตให้สดใส
นั่นแหละหัวใจพุทธศาสน์
ประกาศไว้เหมาะสม

สังคมไทยในอดีต
ที่มีจารีตนิยม
เป็นสังคมของไทยพุทธ
บริสุทธิ์ดี

ควรยื่นหยัดพัฒนา
เอาศาสนาเป็นหลัก
ให้มีสามัคคีสมาน
เป็นเรื่องประสานศรี

ลดละเลิกอบายมุข
จะเกิดความสุขทวี
เอาชีวิตพลีลงเพื่อชาติ
เพื่อศาสนกษัตริย์เรา

ช่วยรักษาถิ่นแดนดินเกิด
ช่วยกันชูเชิดเกียรติไทย
ให้ศรีวิไลเอกราช
อย่าให้เป็นทาสเขา

วอนกราบครูบาอาจารย์ด้วย
โปรดชวนกันช่วยสอนศิษย์
ให้สุจริตสมาทาน
ให้ครบทวารสาม

กราบข้าราชการที่ทำงานหลวง
ทุกทุกกระทรวงพยายาม
อย่าไปลวนลามโลกา
รังแกประชาชน

ขอวอนเตือนเพื่อนร่วมชาติ
อย่าได้ประมาทเมามาย
เร่งชวนขวายนักรบ
ป้องกันความขัดสน

ถึงบ้านรุ่งเรืองถึงเมืองรุ่งโรจน์
ถึงเมืองเราช่วงโชติโสภณ
ไม่ใช่จะคงทนถาวร
ถ้าหากคนยังคลอนแคลน

ควรสร้างคนสร้างพลเมือง
ให้เขาปราดเปรื่องปรีชา

ได้ช่วยรักษาบ้านเมือง
ขึ้นให้รุ่งเรืองแสน

ควรยื่นหยัดพัฒนา
คุณภาพประชาทั่วแดน
ให้ได้ตามแผนที่แจกแจง
ตั้งสร้อยแสดงมา

สมบูรณ์แบบแล้วบทเพลงบอก
ที่ผมเอื้อนออกมาจากโอษฐ์
เสนอสอดท่านผู้ฟัง
ให้สิ้นหวังความกังขา

ขอสิ้นสุดยุติ
เอาไว้เพียงนี้สักครา
ผมกลัวยืดยาวเวลา
เรื่องพัฒนาคน

(เพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ (คำแจ่ม)

บทเพลงบอกทอกประชัน

โดยนำเอาพุทธศาสนาสารัตตะมาเป็นกระทู้

เพลงบอกเนตร

ธรรมที่ดีเอือกอุดม

เราเห็นว่าคมขำ
ย่อมไม่ถึงความคร่ำคร่า
มีโสภณะอยู่เป็นประจำ
ใครมีธรรมแก่กล้า
ดูจทรงพิมพ์ภาภรณ์

แต่ต้องมีญาณวิจารณ์เหตุ
สอดส่องสังเกตให้แจ่มแจ้ง
พินิจแนวธรรมะฟัง
ที่พระท่านสั่งสอน

มีธรรมะแท้ไม่เป็นเทียม
สะอาดเอี่ยมมอชร
ตั้งจันทรที่โสภณ
หมดแล้วซึ่งมลทิน

ที่นี้จะกล่าวถึงปัญหา
ที่เรียกว่าวชิรญาณ
ความรู้ของปราชญ์พิสดาร
เป็นของชำนาญสิน
ปัญญาคีมีหลายประเภท
สอดส่องสังเกตถึงได้คิน
ที่ทำเครื่องบินให้เกาะกัน
ก็เป็นยอดของปัญญา
แต่ยังล่องทุกข์ไปมิได้
ยังต้องเวียนว่ายตายเกิด

เพลงบอกปาน

ปัญหาที่เลิศจริงนั้น
คือพ้นจากคัมภีร
พิจารณาสภาพธรรม
เห็นเหตุลึกล้ำธรรมคา
ถอนตัวอัตตานุทิษฐิ
ที่เป็นอริแรง
รื้อสมมติไปสู่วิมุตติ
เอาบริสุทธิมาเป็นเขต
กรุงแก้วนิเวศนียอดสนุก
มันเลิศกว่าทุกแห่ง
แต่ต้องปฏิบัติไปแต่ต้น
นั่งนิ่งอย่าพินขึ้นกำแพง
แต่ต้องปฏิบัติไปแต่ต้น
นั่งนิ่งอย่าพินขึ้นกำแพง
กำจิตทองแดงอย่าให้หมอง
จึงกลายเป็นทองคำ

ฯลฯ

๓.๑๓ เพลงร้องเรือ (วิมล คำศรี, ๒๕๔๐)

บทร้องเรือประวัติพระบรมธาตุฯ
ส่งเสริมพุทธศาสนศรัทธา

เมืองคอนเทอ
แต่ก่อนเขาเล่ามา

พระศรีธรรมโศกราชมีวาสนา
ก่อพระธาตุยอดทองคำ
มีมหาชนมาบูชา
ผู้คนมานับถืออุปถัมภ์
ก่อพระธาตุยอดทองคำ
เข้าค่าคนมาไหว

เมืองคอนเทอ

มีพระนอนแจ่มหน้า
มีโพธิ์ลังกา
มีพระอุ้มท้อง
มียักษ์เขี้ยวยาว
ถือไม้ตะบอง
มีพระอุ้มท้อง
นั่งกลองอยู่เคียงกัน
ไปคอนเทอ
ไปแลพระนอนพระนั่ง
พระพิงเสาดั่ง
หลังคามุงเบื่อง
เข้าไปในห้อย
ไปแลพระทองทรงเครื่อง
หลังคามุงเบื่อง
ทรงเครื่องดอกไม้ไหว

(เพลงร้องเรือของเก่า)

๓.๑๔ ถำนวนและปริศนา

ถำนวน

กรรมสนองกรรม
การให้ธรรมย่อมชนะการให้ทั้งปวง
กินข้าวบาตร
ดื่กบาตรอย่าถามพระ
ทำไทรถามพระเสียมั่ง
บุญพาปัญญาช่วย
ไปสวรรค์หนทางรก ไปนรกหนทางเตียน
แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร ฯลฯ

ปริศนา

สังฆกรรมคำสอน

กินเท่าใดไม่หายอยาก (โลภี - ตัณหา)
 น้ำใครกินไม่ได้ใช้ไม่หมด (น้ำใจ)
 ไปแล้วไม่กลับ กลับแล้วไม่คืน
 พื้นไม่มี หนีไม่พ้น (ความตาย)
 เดินสามขาหลังคามุงสำลี (คนแก่-สังฆารคน)

ศีลคือข้อห้าม

มีห้ามาสี่ ไม่มีครบ (ศีลห้า)
 แปดไม่เก้า คนเฝ้าบับถือ (ศีลแปด)
 สิบพอดีไม่มีสิบเอ็ด บวชเณรเสร็จ
 ต้องยึดต้องถือ (ศีลสิบ)

เจดีย์

หน่อไม้แดงแกงกินไม่ได้
 คนมาไหว้ไหว้กันทั้งเมือง (องค์พระบรม
 ราชเจดีย์)
 โคนดำท้ายแดง แกงกินไม่ได้ (เจดีย์ทั่วไป)

วันสำคัญ

ไม่ถึงฤดูไม่เข้า ไม่ถึงคราวไม่ออก
 (วันเข้าพรรษา),
 ไม่ถึงดูไม่เข้า (วันออกพรรษา)
 เดือนหนึ่งมีสองหน คนไปฟังธรรม
 (วันธรรมสวนะ-วันพระ)
 ฯลฯ

๔. สัมพันธภาพพระหว่าง

วรรณกรรมพุทธศาสนากับสังคม

สารัตถะของวรรณกรรมพุทธศาสนา เป็นที่ยอมรับของบุคคลอย่างกว้างขวางในภูมิภาคทักษิณ โดยเฉพาะในสังคมนครศีลธรรมราช ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางแห่งพุทธภูมิ เป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญของพระพุทธศาสนา มาแต่โบราณกาล

ภาพชีวิตและสังคมของชาวนครศีลธรรมราชที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้งที่เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์และมุขปาฐะประเภทนิทานพื้นบ้าน เพลง ร้องเรือ ลำานวน ภาษิต ปริศนา และบทมหรสพพื้นบ้าน เป็นต้น จึงเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เป็นส่วนใหญ่ ภาพชีวิตที่มุ่งเน้นก็คืออานิสงส์ของการประกอบกรรมดีละเว้นกรรมชั่ว ตามแนวคิดทางพุทธศาสนา เช่น อานิสงส์ของการบวช อานิสงส์ของการทำนุบำรุงศาสนา อานิสงส์ของการทรงไว้ซึ่งความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวทิตา เป็นต้น

๕. สรุป

วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา: กรณีทักษิณ เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในรูปลักษณะต่างๆ ตั้งแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน แม้ว่าจะมีความหลากหลายในการนำเสนอเนื้อหาสาระไม่เป็นการเฉพาะเจาะจงอย่างแจ่มชัดเหมือนอย่างยุคสมัยก่อน ๆ ที่ผ่านมา แต่สารัตถะของวรรณกรรมพุทธศาสนายังคงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการหล่อหลอมกล่อมเกลাজิตใจของผู้คนให้เป็นคนดี ตามวิถีแห่งพุทธธรรม เป็นหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนทั้งมวล ที่จะต้องร่วมพลัง รังสรรค์วรรณกรรมพุทธศาสนา ให้เป็นปัจจัยในการสร้างคนดี มีคุณภาพคุณธรรม ให้พุทธธรรมสร้างคน คนสร้างชาติ สืบต่อไป เราต้องใช้ พลังบูรณาการประสานภารกิจ เปี่ยมด้วยจริยธรรมรู้รักสามัคคี มีปัญญาวิถีดัดสรรเอาความ สุขความสำเร็จ แต่หนหลังมาเป็นพลังในปัจจุบัน เพื่อสร้างสรรค์อนาคตให้จงได้

บรรณานุกรม

นครศรีธรรมราช, วิทยาลัยครู. (๒๕๒๐). สุนิมสำนวนเก่า. นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

(๒๕๒๑). นายตัน วันท ข สอพัสนิมิต. นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

(๒๕๒๒). พระรอดเมรี. นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้, วิทยาลัยครู นครศรีธรรมราช.

(๒๕๒๓). กายนคร. นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้. วิทยาลัยครู นครศรีธรรมราช.

(๒๕๒๔). โคลงสุภาษิต. นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครู นครศรีธรรมราช.

(๒๕๒๕). พระนิพนพานโสทร. นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

วิมล คำศรี (๒๕๒๕). การศึกษาวิเคราะห์ คำนิยมเกี่ยวกับสตรีไทยถิ่นใต้ ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ. นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

(๒๕๒๖). การศึกษาวิเคราะห์สาส์นในสุนิมสำนวนเก่า: วรรณกรรมของกวีชาวนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

(๒๕๓๓). วรรณกรรมท้องถิ่นศึกษา. นครศรีธรรมราช: วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

(๒๕๓๕). นิทานพื้นบ้าน. นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.

(๒๕๓๕). วรรณกรรมมุขปาฐะประเภทปริศนาเมืองนครศรีธรรมราช: การศึกษาเชิงวิเคราะห์. นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.

(๒๕๕๖). วรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช: การศึกษาวิเคราะห์. นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.

(๒๕๕๐). ภาษิตและสำนวน: วรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช: การศึกษาเชิงวิเคราะห์. นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.

(๒๕๕๑). วรรณกรรมใบเขียนขี้นนครศรีธรรมราช: การศึกษาวิเคราะห์ นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.

(๒๕๕๓). ระบบความเชื่อและพลังอำนาจชุมชนเมืองนครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

(๒๕๕๔). วัฒนธรรมข้าว. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.).

(๒๕๕๖). เพลงบอกถิ่นครุฑเมืองนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

สุริวงศ์ พงศ์ไพบุลย์ (๒๕๒๕). รายงานการวิจัยวิเคราะห์ สำนวนเพลงกล่อมเด็กภาคใต้. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

(๒๕๕๔). โคลงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สุริวงศ์ พงศ์ไพบุลย์ (๒๕๕๖). เปิดสมุดปกขาวสาวคู่ผู้ หลวกมองผ่านวรรณกรรม เรื่องพระปรมัตถ์คำ กาศย์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

(๒๕๕๗). วรรณกรรมทักษิณ: วรรณกรรมปริทัศน์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).